Buda vrbs hungarie clarissima regum sedes: in littore danubij sita: hungaria enim vltra ꝛ citra danubiū latissimas terras occupat: quod citra danubiū est: olim pannonia fuit. que ab oriente mesiam ab occidente noricum habuit. septētrionē ei danubius. austrum illirici montes excepere: que transdanubiū hungaria iacet: pars scythie prius erat: duasqȝ gentes habuit gepidas qui contermini germanis fuerunt ꝛ dacos. nō qui nunc daci vocant: quoꝝ rex ad occeanū germanicū: inter suetiam ꝛ saxoniam latissimo regno: sed palustri potit. nam hij dani melius appellant: sed qui ea loca tenuerunt: que nunc transsiluani occupant vicina walachis in corone speciē montibus cincta. In hac parte vngarie que gepidarū fuit adhuc territoriū est quod sepusiū appellāt: pro gepudio. Hungaria aūt terra ferax: vbi aque riuus habet in quo mersa ferri materia: in cuprū vertit. gleba illic frumenti fructifera. auri ꝛ argenti diuites vene: aer salubris: terra opimis cōparanda. nisi sua se vbertate corrumperet. Cum vero huni in scythia multiplicati essent: in vnū congregati: cōstituentes capitaneos: occidētales regiones ingressi: bessos ꝛ cumanos albos: inde ruthenos: terrāqȝ nigroꝝ cumanoꝝ. ꝛ vsqȝ ad tisciā flumen teysch puenere. Matrin⁹ longobardus qui pannoniā gubernabat: primo eos repulit. Tandē pacifica possessione pānonice regionis potiti sunt. Anno dñi quadringentesimoprimo Athila qui hungarico ideomate ethele dictus est. ꝛ buda fratre eius supuiuentib⁹. Athilā in regia dignitate extulerunt. Is in ciuitate sycambria sedem elegit. Et ex innata ambitione ceteras regiones molestare instituēs bledā fratrē suum regiminis participem fecit. Et in subiectas nationes principē cōstituit. Interea rex hunoꝝ dum regnū intra pannonias cū fratre bleda vel buda gereret. macedoniā misiā ꝛ achaiā vtrasqȝ tracias: īmanissima rabie deuastaret. Inde cū sycambrie demoraret. buda frater ei⁹ terminos sui regiminis trāsegisse ac regnū in eius absentia optasse accusat⁹ est. Cūqȝ sycambriā in recessu suo vrbem athile vocari pcepit. Buda vo illā a suo noīe budawara appellauit. Quāobrem bledā germanū suū regniqȝ consortē ppriis manibus pemit. Ac in danubiū precipitari fecit. Inde nouo edicto vrbem athile vocari iussit. Huni id nō obseruātes illā budawara vocauerūt. Hungariqȝ vsqȝ in hūc diem obuda vocant. Theutoni edictū regis magis formidātes: ciuitatē ob metū etzelpurg id est vrbem athile vocauerunt. In sycambria deinde athila quinqȝ annis quieuit. Speculatores ad varias regiones ordinās. Post prospera deinde tpa buda primaria hungarie condita: que ex parte montuosa est: si vrbis sitū inspicias. Cuius loci cōditio ea est: vt nec quicqȝ munitius: nec certe amenius in tota ferme hungaria inueniri possit. In ea nōnulla extant religiosoꝝ monasteria celeberrima. aliisqȝ publicis priuatisqȝ edificiis ornatissimis p ceteris in ea regione vrbib⁹ euasit clarissima. Ideo regia dignitate insignita. ꝛ basilicis menib⁹ ꝛ arce pulcherrima: quā arcem preclarā (sicuti ꝛ alias arces in tota hungaria: pcipue miscegradiū castrū nobile vbi corona regia obseruat exornauit) ita Mathias de coruinis rex hūgarie miro decore ornauit. Cūctis nūc antiqs monumētis pferendū in qua muri crassissimi: ꝛ aule celeberrime esse referunt. hanc pterfluit hister germanicus fluuius: qui deinde septē hostiis pontum influit. Septimū tn̄ pigrū ad palustri speciē nō habet: qd amni cōparet. Priora quatuor ita magna sunt: vt p lōgitudinem. xl. miliū passuū nō misceant equori: dulcēqȝ haustū incorrupto detineant sapore.

HUNGARY - Cities and towns - BUDAPEST 23 (July 12, 1493)

[ARCH

Budapest

Originalholzschnitt aus d. Schedel'schen Weltchronik 1493

inde voluens animo regni curas vere felicitatis exptes esse. incõstantiã q̃ʒ fortune veritus que nulli ꝑpe/
tuo bona est. Accersitis prouinciaꝝ maioribus Moamethem ex liberis suis natu maiorem pro se regẽ cõ/
stituit. ipe priuatam diligẽs vitam in asiam profectus cũ paucis ocij sui comitibus religioni cuidam soli-
tarie sese addixit. Calibassa inter satrapas turchoꝝ opibꝰ ⁊ auctoritate maior maomethi qui nõdũ ꝑ etatẽ
aptus esset imperio. gubernator datus. reliqui regis filij ne quas regno turbas excitarẽt more gentis ne-
cati sunt. felicius apud turchos priuatis q̃ʒ regibus liberi nascunt̃. Effluxit deinde nõ paruũ tempus in q̃
hungari turchos nec turchi hungaros armis lacescere ꝑ̃sumpserunt. Sua queq̃ʒ calamitas domi attonitũ
tenuit. Cruentissima varnensis pugna vires vtriusqʒ partis eliserat. nec turchis neqʒ hungaris rex bello
idoneus erat. Hos huniades. illos calibassa alieno noie gebernauit ferocior huniades reiqʒ militaris ꝑiti
or ignominiam varne acceptã obliuisci nõ poterat ⁊ abolere infamiam. resartire damna quonã pacto vale/
ret dies noctesqʒ meditabat̃ spem bene gerende rei turchoꝝ quies ꝑ̃buit qui iã pridem nullũ belli appara-
tum ostenderant vires illis atqʒ animos defuisse ratus tempus idoneũ existimauit. in quo pristinam recu-
ꝑare gloriã posset turchosqʒ pessundaret. quibus si adfuit exercitus imꝑatorem tñ ꝓ istis ꝓrsus defutu/
rũ arbitrabat̃. nec magis existimandũ exercitum sine duce q̃ʒ ducem exercitu carentem. Coactis itaqʒ repẽ
te copijs ex hungaria accersitis bohemoꝝ auxilijs mercennarioꝝ q̃ʒ militũ nõ parua manu coacta ducere i
turchos statuit quos prius aggredi ac cõficere credidit q̃ʒ mouisse ex hungaria nũciaret̃. Eam rebus gerẽ
dis solerciam ac celeritatem adhibuit. Consiliũ eius Georgius despotus seruie vt ante diximus turchorũ
ducibus patefecit. Magnũ genti periculũ imminens maius ostendit. ꝑculsi eo nuncio turchi quid agerent
non satis intelligebant. Amurates iam senior religioni addictus regni curas abiecerat. Moamethes etate
minor tantam belli molem ferre posse nõ credebat̃. Calibasse defuturã obedientiam putabant qua nihil ẽ
in bello magis necessariũ. Trepidare igit̃ ac estuare modo huc modo illuc mẽtem ꝯuertere nullũ consilium
satis placere. herentibus in deliberatione nunc satrapis nihil tandem salubrius visum q̃ʒ reuocare ab ocio
amuratẽ. neqʒ eñ veterani militaturi sub alio credebãt̃ nec fortunã belli sub alio tẽptãdã arbitrabãt̃ q̃ʒ sub
eo qui vincere consuesset. Calibassa eius sententie auctor fuit. in qua re maomethis animũ vehementer of
fendit cupientis in ea expeditione sese virũ ostendere. verentisqʒ ne imperiũ amitteret si pater iterũ regnuꝫ
assumeret vt sunt hominũ mutabiles voluntates. Missi ergo legati amuratem reuocauere. qui ꝯpato mox
exercitu in hostem ꝓfectus nõ aliter q̃ʒ si ad ꝑ̃dam ꝑgerent alacres milites duxit. Jam huniades cũ copijs
sophiam transierat ꝓstratisqʒ qui occurrerant locoꝝ ꝑ̃fectis hostiles agros late populatus loco qui basilia
vocatur castra posuerat. quom aduentare amuratis copie nunciant̃ nõ expectauit huniades ꝓuocari prior
ipe pugnam inijt. commisso prelio anceps diu certamen mansit. qua parte pugnauit Huniades fusi ho-
stes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ⁊ amurates in cornu suo victor hungaros fudit. Po-
stremo quoniã victor victorem incurreret nõ tulerunt xp̃iani turchoꝝ impetum qui q̃ʒq̃ʒ virtute prestarent
numero tñ suꝑati nõ tam victi q̃ʒ fessi compulsi sunt cedere. Huniades postq̃ʒ suos neqʒ minis neqʒ ꝑ̃cibus
sistere potest cũ paucis ex bello ꝓfugit. Multi hungarie proceres ⁊ nonnulli ecclesiaꝝ epi in eo ꝑ̃lio cecide
re. Gregorius miles ad internitionẽ cesus. nec tñ pauciores ex turchis interiere. Emptam multo sanguine
victoriam amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destina-
uerat mortem obijt. Corpus eius more maioꝝ in Brusa sepultum. Ea est bithinie ciuitas ⁊ asiatici regni
caput. Paulo anteq̃ʒ obijsset amurates duxerat vxorem filiam Scanderbeck noblis in penderachia satra
pis ex qua natum filium nomine Chialpinũ sextum agentem mensem calibasse moriens cõmendauit. ille
moamethis gratiam initurus ⁊ matrem ⁊ puerũ ei ꝓdidit. Moamethes accersitis. xxx. vt aiunt matronis
que pueꝝ recognoscerent postq̃ʒ certam amuratis sobolem esse constitit strangulatum matri filiuꝫ reddidit
funusqʒ regio more fraternũ duxit. Auspicia regni paricidio consecrans. Sunt qui calibassam alienũ pue
rum chialapini noie supposuisse ferunt illumqʒ ꝓ filio amuratis necatum. chialapinũ vo ad constantinopo
lim clam educatum. post capturam vo vrbis inde subtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc esse quem Ca-
lixtus põtifex maximus pro fratre moamethis in palatio custodire iubet nos veri periculum ad grecos re
mittimus q̃uis multa in hisce rebus figmenta interuenire non ignoramus ⁊ sepe tonsoris filios regio de-
fungi honore viderimus. Moamethes igit̃ defũcto amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta
maiorũ pro ingenio correxit. leges ipe suas domi forisqʒ tulit erarium locupletauit. noua vectigalia excogi
tauit. copias auxit. in proceres ⁊ aulicos seuire ꝯtumeliariue cepit. Hic est ille moamethes qui constanti-
nopolitanis vt supra innuimus bellum intulit. de quo nunc referre que accepimus haud alienum fuit.

xit iter ꝑ valachiam receptũ. Deinde transito danubio in mysiã ventũ vt [ꝓ]piana ⁊ cãpestria loca in ro[ma]
niã transirent. Amurates hostiũ cognito aduentu cũ grecis ⁊ turchis in europa manentibus nõ satis [c]on
fideret exercitum ex asianis militibus comꝑauit sed angebat animũ traijciendi freti non mediocris cura. [q]
classem aplicam obtinere pelagus nõ ignorabat anxio vt aiunt ⁊ multa voluenti animo. Genuẽses quidã
curas ademere qui suis nauibus accepta pecunia transportare copias ꝓmiserunt. Locus est vbi nõ ampli
us q̃ʒ stadia quinqʒ latitudo freti continet inter ꝓpontidem ⁊ euxinũ pelagus. tñ est spaciũ quod europaꝫ
asiamqʒ disterminat. Bosphoꝝ Traciũ dixere maiores a bizancio. xl. ferme stadijs distantẽ. Hic amuratis
exercitus transuectus est aureo nummo vectoribus ꝑ capita tradito. que si vera est fama centũ milia fuisse
ferunt̃. Jaꝫ xp̃iani locum attigerant cui varna est nomẽ. quoniã aduentare innumerabiles hostium copias
nunciatũ est. Cedẽdũ vlatislao cardinaliqʒ videbat̃. ⁊ ne circũueniri ab hoste possent munitũ montanumqʒ
locũ petendũ. at huniades aduersari ac resistere turchoꝝ se nosse vires dicere famam semꝑ vero maiorem
esse. Quod si turchi omnes adsint hungaris tñ impares fore illos aurea ⁊ discolori veste. hungaros ferro
atqʒ ere fulgere. xp̃ianũ agmen ⁊ stare paratum et sequi. nec turba nec sarcinis ꝑ̃graue intentũ quo dux nõ
modo signet sed ⁊ innuat. Contra si turchoꝝ mores inspiciant̃ feminas magis existimare debere q̃ʒ viros
Si fugiat exercitus xp̃ianus quem rex hungarie ducit in quo legatus aplicus adest. in quo tot nobilissi-
mi ꝓceres militant nunq̃ʒ deinceps hungaris contra turchos futurũ animũ vicit Huniadis sententia ex/
pectati hostes postera die visi maioris exercitus speciem ꝑ̃buere q̃ʒ fama ipa vulgauerat siue qꝛ metuenti-
bus omnia vero maiora vident̃. siue qꝛ amurates in cogendo milite vulgate opinioni haud quaq̃ʒ defue/
rat. Territus huniades eo conspectu tũ primũ periculi magnitudinẽ animo voluens de fuga regem admo
nuit. ille serũ consiliuꝫ arguens ꝑniciosam magis fugam q̃ʒ pugnam dixit. Commisso ꝑ̃lio sperari victoriã
posse. sepe minoribꝰ exercitibus cessisse maiores. nec tam multitudinem bellatorum q̃ʒ audaciã ⁊ ordineꝫ
ꝑ̃stare victoriam. deũ quoqʒ respicere meliorẽ causam ꝑ̃stantioremqʒ se paucis si modo audeant exhibere.
Fugiẽtes victoriã hosti tradere ferrendaqʒ terga ⁊ multam suoꝝ cedẽ. Magnifica quoqʒ verba iohannis ꝑ̃
die dicta plenus irarũ exprobrauit. Jussisqʒ omnibus arma capescere ꝑ̃liũ expectauit. Amurates in ꝓxio
colle consederat. ex quo suos pariter atqʒ hostes expectare potuit. dato belli signo. xv. milia equitũ qui pu
gnam ꝓuocarent facto globo in christianos impetum fecere singulis albe vestes super loricas fuere. que
vento agitate instar alarum ꝑ̃ se ferebant. totidem viridibus induti sagulis. sequebant̃ aurea equoꝝ fre-
na multoꝝ visa ⁊ multꝰ galeaꝝ argenti atqʒ gemmaꝝ nitor. ipas quoqʒ gladioꝝ vaginas ꝑ̃grandes vnio-
nes ornabant. nõ detrectauere xp̃iani certamen. itum est verocibꝰ in pugnam animis. suꝑior acies nostra
turchos in fugam vertit. q̃ʒplurimis primo impetu ꝓstratis. ꝑculit ea res magno metu amuratem nihil ta
le ferentem fugissetqʒ ꝓtinus ꝑdito exercitu nisi circũstantes satrape comꝑ̃henso eius equi freno ignauiaꝫ
eius increpassent fugientiqʒ cominati sunt necem. ꝯstitit ergo inuitus iussisqʒ fortissimis arma sumere pre-
lium instaurauit. pugnatum est summa contentione pluribus nũc xp̃ianis nunc turchis ꝓpinquiorem vi-
ctoria sese prebentem. cadebant hinc atqʒ inde q̃ʒplurimi. plures ex turchis quoꝝ corpa paꝝ tecta facile sa
gitte ensesqʒ penetrabant. Postremo quom nouꝰ in horas hostis incederet ⁊ saucioꝝ loca integri occupa/
rent non tam virtute q̃ʒ numero suꝑati hungari paulatim referre pedem cepere tum vlatislaus cum globo
suorum quos erga se non minus fortes q̃ʒ fides habuit ex polonia vt hostes ex acie victores diuertere. cri
stianisqʒ animũ redderet in tumultũ quem tenere ab amurate diximꝰ circũiectosqʒ vndiqʒ currus impetũ fe
cit. ibi noua pugna cõmissa nouus iniectꝰ amurati pauor trepidatũ totis castris nec iã consistendi animus
aderat. quod si huniadi par animꝰ ac regi fuisset ⁊ arridenti fortune dedisset manus haud dubium quin ea
dies ⁊ amurati vitam ⁊ posteris eius imperium grecie abstulisset. verũ ipe vt primũ cedere xp̃iana signa cõ
spexit quom decem milibus hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atqʒ insalutato rege nutante adhuc
victoria fugam arripuit. fortasse rei militaris perito nulla in pugna salus visa ⁊ saluare aliquos q̃ʒ perire
omnes maluit. Poloni acceptã eo ꝑ̃lio cladem huniadis vecordie atqʒ ignauie tradiderunt. ipe sua cõsilia
spreta conquestus est. Vladislaus sue sorti dimissus dũ fortiter circa mũimenta hostium pugnat equo deie
ctus obtruncatus est. caput eius hasta infixum ꝑ greciam atqʒ asiam in signum victorie populis ostentatũ.
Poloni ad vnum cesi omnes direpta castra ⁊ qui munitiones curruũ tuebant̃ necati. Epi ⁊ ꝓceres hunga
rie qui aderant eadem calamitate oppressi. Julianus cardinalis dũ fugit amisso prelio quoniã iam hostes
euasisset hungaroꝝ ꝑfidiam euadere nõ potuit potũ equo dantem stagnũ forte repertuꝫ latrunculi quidaꝫ
nouere ⁊ arbitrati pecuniam apud eũ esse deiecto equo necauerunt ⁊ ablatis vestimentis nudũ cadauer fe-
ris ⁊ volucribus dimisere. Hic exitꝰ eius viri fuit magni ⁊ admirabilis in quo nescias doctrina maior an
eloquẽtia fuerit grata hominis ꝑ̃sentia. blandi mores. vitam omni etate nitida. religionis zelus. qui om-
nia ꝓ xp̃o ⁊ mortem ipam ferre suaserit. Huniadem vt ante diximus fugientem dispotus seruie cepit. Po-
loni regem suũ hoc pacto bello pluribus annis viuere crediderunt captum nõ interfectũ arbitrati cardina/
li venetiaꝝ eius culpa cladis magna in parte imputata est. dui neqʒ fretũ vti par fuerat custodiuit neqʒ trãs
uectos hostes xp̃ianis ducibus quod secundũ fuerat eius officium nunciauit. de numero cesoꝝ minime cõ
stat illud exploratũ est longe plures ex turchoꝝ acie cecidisse. Ceterũ ꝓ numero copiaꝝ longe maiꝰ dãnũ
christianis illatum. Victor amurates neqʒ fugientes hostes insecutus est. neqʒ gloriabundꝰ inter suos ma/
gnifica verba iactauit. neqʒ vt ante assueuerat hilarem vultum ostendit. Interrogatus quid nam tristior es/
set ⁊ cur non victis hostibus exultaret. Nollem inquit hoc modo sepius vincere. iubensqʒ vasa colligi. co/
pias que superfuerãt domũ remisit. ipe adrianopoli reuersus deo suo q̃ ꝓ victoria feceratvota ꝑsoluit. Ex